

Անհկին մէջ անցաւ շրնոյ սուրբ աւիւն . . .
 Կարծես զուարթուն Քեւոյ թրթռումն է հոյւ հոյւ,
 Պըսակածաւ շրգարէ մ' աննւթ լուսեղէն՝
 Յանկարծ զըլին վերն փայլեց իբր հրիզ,
 Վրան ճամանչեզ տառք զըրուանցն յԱնհէն.
 « Ե՛կ, Երանոս, ուխտդ ընդունակ, ե՛կ առ իս »:
 Բացաւ երկար փակած ալքեր պատանին,
 Քաղցր Նայեց, զիտեց Եղբարցն ու Հարց պար,
 Մեղմիկ ժմէտ մ' հետ՝ իբր ողջոյն հմուկ յետին,
 Եւ մըտերմի մ' աւանդ թողուց այս բարբառ.
 « Մայրիկս ինձի թող ըսպասէ՝ ա՛ի գառնամ,
 Կենաց Արփոյն հետ խոստացայ զնալ իւր մօտ,
 Երբ առաւօտ ծագէ կենացն անթառամ,
 Անգիւրջ օրով պիտի լեցնէ իւր կարօտ »:
 Ըսպատեցաւ ժայնն, ու աչիւր կան ի քմեն,
 Բայց դեռ կէտքաց կարծես շրթամբ ընշնշէր . . .
 Աւթ սօսաւին մ' այլ ըլլուեցաւ ալն պահուն . . .
 Զուարթունք յերկինս հանն իրենց Նոր ընկեր . . .

*
 * *

Երանոսին պարկեշտ ընշխարք կան ի հող . . .
 Հոն զուգատի սիրակցորդ մանկանց պար
 Տօղէ շիրիմն այն արտասուաց ջերմ ի ցօղ . . .
 Ծըլին ամբիժ շուշանք լորս դին լուսափառս

*
 * *

Խոտըրջըրոյ Աիննեց զըստերց վաղարոյց՝
 Աղօթըրանին զիտեն ամէն մէկ աւուր
 Եանուդեանց տան պատըզամբին լուսանցոյց,
 Ուր արտասուաց լի հըսկեն զոյգ մ' ալք տըխուր . . .
 Երանոսին է մայր . . . Որդւոյն խօսցն յետին
 Սըրտին վիրաց մէջ ծածկըւած, սէրն յաղիս,
 Կանխէ ամէն օր՝ երբ ծագի լոյս արփին,
 Թէ գայ՝ 'ն ժամուն՝ զինքն ալ տանի՝ Աւետիս :

Հ. Ա. ՏԻՐԹԵԱՆ

ՎԵՆԵՏՈՐ ՀԻՒԿՈՅ

ՊԻԻՐԿՐԱՎՆԵՐ

(Նախընթացն տնն էջ 275)

ՏԵՍԻՆ ԶՈՐՐՈՐԻ

Յոփ, Բեհնա, Օրպէրք:

Բեհնա. — որ վագիւով ներս կը մտնէ, ապա կամաց կամաց
 քալելով՝ յամրաքայլ յատալող ծերունւոյն կը դառնայ.

Այո, տէր հայր, կենդանացայ, նոր քննայ .

Տէս, ուժ ունիմ եւ կը վագեմ:

Յոփ. — Օրպէրքի՛ն՝ որ մտացի գրաւած է, և անոնց ներս մտնելի
 լտեսաւ:

Ահա երկու այցելու . . .

Որ փութալով ելան եկան քեզ բարի լոյս մաղթելու:

Օրպէրք. — սրափելով՝ զարուցած

Տէր նախարար, ազնիւ տիկին, ինձ խոնարհիս ինչ պատիւ:

Յոփ. — Ես այս գիշեր հանգիստ չէի, քննացայ ժամ մը հագիւ,
 Ժամ մը. ի՛նչ քուն որ հանգիստ չէ, քուն բազմահոգ ծեր մարդու:

Այր վըշտակիր, որ զըրեթէ միշտ տըխուր եմ, այս առտու

Ես աւելի տըխուր էի և ոչ առանց պատճառի.

Իմ Բէհնաս, անբժշկական հիւանդ, մաշի՛, ըսպառի՛,

Եւ, անկարող ականառես մաշող ցաւին զարգացման.

Ես չը հօգամ, տըխուր չըլլամ, այն ախտահարն անդարման

Անխտով դիտեմ, կարելի է. ան հոչ, ուստի դու, նախ դու

Զիս հոգալու կը ստիպէիր, ապա հիւրիս ձայնն ազդու,

Որ ընդ աղօտ ըսպառնալով կը լըլկէր իմ լըսելիս.

Ան մեծ հոգիս հոգ կ'աւելէր. և անա՛ դու, սիրելիս,

Դո՛ւ խընդալով, պայծառ էակ, իմ մուժ խուցիս մէջ մըտար. Ո՛վ մեծ զարմանք, իմ Բէճինաս ոչ տըժգոյն էր ոչ տըկար, Կենդանացած կը տեսնէի այն կիսամահն անգարման Ո՛ր ուրախ էր, և չըթողով շատ ժամանակ զարմացման, « Տէ՛ր հայր, Օթպէրթ զիս բըժըշկեց. եկու երթանք և անոր Շընորհակալ ըլլանք », ըսաւ. Եկանք. Ի՛նչ դեղ զօրաւոր, Նա մանաւանդ թէ հրաշագործ, այս գեղեցիկ երեսին վերադարձուց պայծառ գուններն և բըժըշկեց սիրելին. Այն ի՛նչ դեղ է:

Օրպէ՛րք. — Օշարակ մ'է. կարի ազդու, իրաւ է. Կենդանութիւն տալու համար լոկ մի կաթիլ կը բաւէ, փորձով գիտեմ. արգ անոր մէջ ի՛նչ կայ, շինողըն միայն կըրնայ ըսել, որ գերի է, ոչ ես. Ժախու առի՛ զայն:

Օրպէ՛րք. — Թըշուառական կին մ'է, ութսուն տարեկան:

Յոփ. — Ես այն գերին ազատեցի. հարիւր ոսկի դահեկան, Որպէ՛տ տուն, արտ և այգետան կը շնորհեմ այն պառաւին. Այսու հանդերձ զիս պարտական կը համարիմ տակաւին. Իմ Բէճինաս անկըշիւ է. Ի՛նչ կըրնամ տալ այն կընոջ, Ան բըժըկողին. արծաթ, տուն, հող, հաւասար է դարձըն, ո՛չ. Արդ իմ սիրուն հիւանդս անձամբ հազար հոգի թող զատէ Գերիներու մէջէն. զատածն, որ և ըլլայ, ազատ է: Փառք Աստուծոյ, ես՝ ծերունիս որ կը սրգամ սըրտացի եւ կը հոգամ, միշտ թախծազին, այս առաւօտ խընդացի. Ուրախութիւն՝ զոր խըրտուցի՝ դուն ուրեք զիս կ'այցեղէ. Իմ մի միայն մեծ հաճութիւնս յաճախ ըզձեզ տեսնել է:

Տեսարանիկ առաջակողմն գալով՝ խորուստ մութոյ մարդու մը պէս պահ մը լուս կը կենայ, սպա՛ իբրեւ անձամբ անձին խօսելով՝ կը շարունակէ:

Ան՞ղ անչափ ծերացողիս. հարիւրամեայ ծերունի, Առաջակայ դարուս մէջ Յոփ հասակակից մը չունի. Երբ յոյս ինքնին թողուց՝ զընաց, Յոփ դեռ եւս ողջ կը մընայ: Ա՛հ իմ վըրաս անէծք մը կայ որ կը ճընշէ անխնայ, Զոր թօթափել կարելի չէ. այն որչափ ծանր է ուսիս. Ո՛րչափ հանգչիլ կ'ուզեմ ես՝ խոնջ և անհանգիստ ծերունիս. Անբրակի մէջ անկործան և մահուան մէջ կենդանի, Ունայն փոշոյ վըրայ կանգնած մահարձան, քար դամբանի, Ես սրգալու համար կ'ապրիմ: Աշտարակիս մէջ նախնաց, Ոգւոյն հետ լոկ կը բանակցիմ, Թըշուառական մենակեաց, Անդարձ անցեալըն կը յիշեմ և կը հոգամ օրն ի բուն. Յաճախ, արթուն երազատես, այգուց մինչեւ իրիկուն. Ապշած, անշարժ և անբարբառ, ոչ ժամ ոչ վայրըս գիտեմ եւ անփըթիթ՝ հաստատ աշով մի ժախտ տեսիլ կը դիտեմ. Ճիշ մը, սուր ճիւ բըռնամահի, ցանգ կը խոցէ լըսելիս. Այս բըռնամահն, ով հայրական երկիր, ով իմ սիրելիս, Որհասական Գերմանիա, դու ես, ըզքեզ, զո՛հ անգէն, Ըզքեզ, անկար և անպաշտպան, որ կիսամեռ ես արդէն, Ո՛րչափ դահիճ կը պաշարէ, կը չարձարէ անխնայ, Անգուժ որդիք որ մըրցելով կը յարձակին մօր վըրայ: Ով դու, անբուն չըբէշներու թըշուառական մայրըդ, դու Որ թըշնամի անթիւ ունիս և ոչ իսկ մի ձեռքնտու, Այն խոր վի՛հ մ'է՛՜ ուր մըղելով բոբնցի՝ ըզքեզ կը տանին, եւ դու վաղ յոյժ պիտի հասնիս այն անփախուստ վախճանին, Թէ որ Աստուած ողորմելով Օգնիշ մը քեզ չըղըրկէ, Արագահաս Օգնիշ մը որ ըզքեզ պահէ և փըրկէ: Այն կիսամահն առժամանակ մոռանալու որ ըլլամ, Տոհմիս նայիմ, կարելի է որ չը հոգամ և չըլամ: Ուրիշ տեսիլ մը կը դիտեմ՝ ոչինչ նըւազ հաագին. Ա՛հ, չար նախանձ, առեւուրթիւն, քէն՝ տանըս մէջ կը բնակին,

Խարդախութիւնն և լըբբութիւնն, ահա ինչ ինչ ծընաւ.
Ազգըս, որ հին և ազնիւ էր, այլասերած է բընաւ.
Արդ՝ թոտ որդւոյս թըլամին է, և արժանի փոխարէն,
Անբուն գաւակ, ծընողատեաց հըրէշ, ծընաւ այն չարէն.
Կորիւն գայլին, անարգ լակոտ որ կաթէ նոր կրտրեցաւ,
Արդէն ակոտն կը կըրճըրտէ, թէպէտ անկար. ո՞վ մեծ ցաւ:
Սակալն, այսու ամենայնիւ, եղկելեաց մէջ եղկելի,
Ես ծերունիս՝ այլ վիշտ ունիմ որ մեծ է եւս աւելի.
Երբոր ներսի դիս կը նայիմ, դըժոխապարտ յանցաւոր,
Երբորդ տեսիլ մը կը դիտեմ եւս աւելի ահաւոր.
Ո՞վ յիշատակ մեծ յանցանաց, հոգւոյս մէջ միշտ կենդանի,
Խիղճ անհանգիստ, ներքին պատիժ ոճրագործիս արժանի.
Յաճախ հոգւոյս խաւարին մէջ — խաւար որչափ թանձրամած —
Մէն մէն առէզ, դըժոխային խըրտուիլ, խուճապ ահաւոր,
Շըրջանակի խաւարին մէջ ահագնապէս լուսաւոր.
Ինչ երեւոյթ ժանտատեսիլ զոր կը վանեմ վայրապար.
Երկրիս մէջ, որ աւերակ մ'է, զազան անգութ՝ անհամար,
Այլասերած տանըս մէջ հրէշ, հոգւոյս մէջ ժանտ ուրուական.
Երեք տեսիլ և երեքին միօրինակ սպառնական:
Երբ այն ահեղ՝ այն ճընշական երեքմասնեայ երազէս
Ըսթփափելով և հայցող աչս ամբառնալով վերջապէս
Անմըխիթար թըլուառական, ըսփոփանաց ծարաւիս
Մի հանգուցիչ տեսիլ և դեղ կը խըղդեմ իմ ժանտ ցաւիս,
Այս օրիորդն դիտելով և այս ազնիւ պատանին,
Որ սիրով ինձ հաւատարիմ, լըթելոյս հոգ կը տանին,
Առժամանակ կ'ուրախանամ, ես բազմավիշտ սըզաւոր.
Ատոնք երկու ճառագայթ են՝ խաւարիս մէջ լուսաւոր.
Երբոր ասոնց աչքն իմ վըրաս հաստատելով կը փայլի,
Այն հանդէս մ'է, հանդէս հոգւոյս և աշփիս որ կը զմայլի.
Երկու զուարթուն տեսնել կարծեմ, երկու էակ երկնային,
Որ յուսահատ սատանայի ողորմելով կը նային:

Բեձինա. — Օրպէրթին խօսելով,

Աւաղ, ո՞րչափ թախծագին է.

Օրպէրթ. — Բեձինային խօսելով,

Անքճըկարար յուսահատ:

Յոփ. — Դառնալով՝ օրիորդին և պատանւոյն խօսելով,

Եկէք, տըղաք, զըրկեմ ըզճեզ:

խաղաղկար աչքով պատանւոյն նայելով.

Ինչ պայծառ աչք, ինչ ճակատ,

Ազնիւ երես՝ որ գերազանց ազնիւ հոգւոյ թարգման է,

Ճըլմարտախօս երես մը՝ որ ամէն կասկած կը վանէ.

Ո՞վ որ նայի այս երեսին կ'ըսէ. Ահա քաջ արանց,

Ամենեւին ազնիւ, անկեղծ և անշուշտ ոչ ուխտազանց,

Սոյնչափ խոստման հաւատարիմ որչափ մագնիս հիւսիսին:

Ահա առժամայն, ո՞վ Բեձինաս, հագուագիւտ է այնպիսին:

Բեձինա. — Այո, խոստման հաւատարիմ. որո՞ւ շնորհով կենդանի

Եւ առողջ եմ՝ թէ ոչ անոր:

Յոփ. — Երբեմն, անմեղ պատանի,

Ես ասոր պէս ըզգաստ էի և ասոր պէս պատուական,

Ասոր պէս քաջ՝ Գիտէն ինչու սիրով գրեթէ հայրական

Ես կը սիրեմ այս պատանին զոր կը կոչեմ իմ տըղաս.

Երբոր արդէն ութսուն տարի ծանրացած էր իմ վըրաս,

Երբոր արդէն գրեթէ սպառած և չորացած բուն էի

Եւ նորէն ծիլ մը բերելու այլ եւս յոյս չուէի,

Ես, վերըտին արգասաւոր, վերջին գաւակ մը ծընայ:

Այն մասն զաւակ, ձիր երկնային, ուրեմն բախտ անխընայ,

Բազմազաւակ գերդաստանիս սատակող չար թըլնամին,

Ձիջանելով՝ ըսփոփելու կը հանէր զիս՝ թախծագին.

Անշուշտ, այսպէս անակընկալ և մեծ պարգեւ մը տալով,

Ինձ բազմամեղ՝ ինձ նըզովեալ ծերիս Աստուած զըթալով՝

Խոր արծակումըն կը զըրկէր. ուրախ էի, հոգ և ցաւ

Առժամանակ գիտ թողուցին. ահ այն տղան պաշտեցաւ.
Ես, ամէն ժամ որորոցին քովէն գրեթէ անբաժան,
Մօր պէս զանի կը հոգայի, և ծերունիս միշտ դաժան
կը ժըպտէի. որչափ սիրուն սան էր, որչափ գեղեցիկ,
Այսու հանդերձ խելացի էր, թէպէտ մանուկ դիցեցիկ,
Բարբառեալու անբաժան, ես անոր հետ ժամերով
կը խօսէի. ուշ կը դընէր, կը հասկընար, նայելով՝
Լուկ նայելով պատասխանել գիտէր, ինչպէս կը նայէր.
Ահ այն տղան իրաւ ազնիւ և բազմաձիր տղայ էր.
Ես այն տղուն հայրըն չէի, դայեակն էի և անի
Որ չափազանց կը ծերանայ իրաւ տղուն կը նմանի —
Ես ծերունիս՝ այն տղուն հետ կը խաղայի օրն ի բուն,
Եւ այս միայն գիտ կը սփոփէր. անի ամէն իրիկուն
Փրուխն ուսիս կըռթընցնելով՝ իմ գրկիս մէջ կը քնանար.
Դիպուածաբար ժամ մը թէ որ հեռանայի, անդադար
Չիս կը կոչէր. անոր ժըպտին — ահ այն որչափ քաղցր էր —
Իմ սրգացող հոգոյս խաւարն արեւու պէս կը ցըրէր.
Այն գաւակիս վըրայ ինչ յոյս կ'անգնած էի, ինչ մեծ յոյս,
Յոյս, ամէն յոյս վատ մատնիչ մ'է, աւաղ աւաղ մատնելոյս,
Ահ յուսալով ինչ ապարանք չըկանգնեցի՝ որ փըլան:
Եգիպտացի թափառական կին մը գողցաւ այն տղան
Ջոր ես Լեռն կոչած էի. ի՞նչ ըրի, ինչ իմ տղաս,
Կին անիծեալ. Ո՛վ Բէճինա, օր մը թէ որ մայր ըլլաս,
Դու քու տղադ անձամբ հոգա, ժամ մը քովէդ մի՛ զատեր,
Օտար մարդու մի՛ հաւատար. ինչ չարեր կան, ինչ վատեր
Երկրիս վըրայ. այն իմ տղաս դաշտի մը մէջ կը խաղար
Երբ որ յանկարծ անյայտ եղաւ, անակընկալ պատահար,
Անգին կորուստ. ահ, ինչ ուժգին ցաւ ըզգացի. այն ցաւին՝
Որ չըննացաւ, զոր յիշատակ կը նորոգէ, տակաւին
Չըվարժեցայ, և այս քըստն տարի է որ անդադար
Այն մեծ կորուստըս յիշելով՝ ես անդարման վըշտահար,
Ես այս ժամուս անմիջիթար կու լամ՝ որպէս նախ լացի.
Եւ այն տղան, անդարձ տղան, միշտ կը տեսնեմ մըտացի.
Բայց այն որ ինձ միշտ կ'երեւի մանուկ մը չէ կաթնասուն,
Այն անփրթիթն արդ փրթթած է, և այն տըհասն՝ արդ հասուն.
Այն արդ առողջ պատանի է, քըստանամայ պատանի,
Եւ այն, զարմանք, ո՛վ Բէճինա, այս պատանւոյն կը նմանի.
Աչքով՝ ձայնով և շարժուածով սա, չափահաս, այն սանին
Կնձ պատկերն է. ասոր համար կը սիրեմ այս պատանին.
Այսպէս սիրուն և այսպէս քաջ պիտի ըլլար այն տղան
Թէ որ ապրէր, և որչափ իմ անրուն թոռանցս աննըման.
Ասի քանի որ կը տեսնեմ՝ միշտ ներքին ձայն մ'իսն կ'ըսէ
Թէ այն տղաս ողջ է, թէ սա այն կորուսած սանըս է.
Եւ աւելի, երբ կը նայիմ այս պատանւոյն երեսին,
Ես, յիշելով հանդերձ, յաճախ կը մոռնամ այն սիրելին.
Եկու, Օթպէրթ, գըրկեմ ըզքեզ, եկու, ազնիւ պատանի,
Ո՛ր իցես, դու իմ սիրոյս արժանի ես, արժանի:
Գրկելով պատանին և սիրով անոր երեսին ճայելով
Որդիս եղբի:

Փանի մը վայրկեանէ ի վեր Կոռնուլմարա երեւելով տեսաւ
բանին խորհն, ինքնին անտես, բանակցողներն կը դիտէ: Յոյ՛ պա-
տանին գրկած՝ կու լայ:

Օրպէրք. — Ե՛ս, տէր իշխան. դո՛ւ, Տաւնոսի լեռնակալ,
Աւագ իշխան, զի՛ս որդեգրես:

Յոփ. — Այո, պէտք չէ զարմանալ.

Գիտեմ թէ դու ոչ հայր ունիս, ոչ մայր ունիս, ոչ անուն,
Բայց սակայն այր քաջասիրտ ես, և — եթէ ոչ մեծատուն,
Հատ անարժան՝ վատ արանց պէս — մեծահոգի, որ լաւ է,
Եւ փառասէր, այսու հանդերձ ըզգաստ, այս ինձ կը բաւէ:
Արդ, ուշ դըրէք. ես քեզ, Օթպէրթ, «Որդիս եղբի» ըսելով
Կ'ուզեմ ըսել թէ խուցի մէջ առանձնանալ օրերով

Աշխարհատեաց ծերի մը հետ՝ որ մօտահաս վախճանին
Ըսպասելով, այր լըռակաց, կը մըտմըտայ թաղածգին,
Քնզ, մանկամարդ դեռահասակ, և քնզ, աշխոյժ պատանի,
Անտանելի բան է. և դուք, բրնակակից արձանի,
Երբեք երբեք նըշանացի բանակցելու որ ըլլաք,
Երբեք երբեք թէ որ ժըպտիք, ներելի էք, ով տըղաք:
Արդ ծերունին, զոր անկասկած կարճէք, որ չէ աշացու,
Թէպէտ լռակաց, ամենայնի ուշադիր է և հասու,
Այն ծերունին արգէն գիտէ թէ ի վաղուց սիրահար,
Դու, Ի՛նչինա, և դու, Ո՞թպէրթ, կը տեսակցիք ծածկաբար,
Ուստի կ'ուզէ զուգել ըզձեզ:

Օրպէրք. — սպարաժ, Ըզմեճ: Ինչ կ'ըսէ:
Ինչինա. — սքանչւղստ Զուգել. Ի՛նչ կ'ըսէ:
Յոփ. — Սիրուն հիւանդ, կը դարմանեմ ըզքեզ, այս իմ դեղըս է.
Ով օրիորդ, դու՛ զըրկելոյս վերջին պարգև երկնածիր,
Դու, քորշըս թոռն, ով Ի՛նչինա, շատ կանուխ որբ մընացիր.
Մայրդ այն քըրոշ միածինն էր, և արդ երկինք կը բնակի.
Այն կինըն՝ որ սուրբ մ'էր իրաւ, որ ի ծաղիկ հասակի,
Որոցի մէջ թողով ըզքեզ՝ վախճանեցաւ, իմ ամէն
Սիրածիս պէտ, ինձ աւանդեց ըզքեզ, և դու այն ժամէն
Իմ սանս եղար. թէ որ պատուաստ ըզքեզ յօղեց ծեր բունի
Որ ոստախիտ բուն մ'էր, աւաղ, և արդ միակ ոստ մ'ունի,
Անփառ կաղնի զոր մահ ինայնք՝ սակայն քըշտեց անխընայ,
Թէ որ ըզքեզ, որ անուամբ սան, իմ դուստրըս ես, չըժընայ,
Աւելի հայր քան հօգածու, ես որ ըզքեզ, նազելի,
Սիրով սնուցի և կը սիրեմ հարազատէ աւելի,
Ես, որ ըզքեզ աւանդ առի, իբրեւ պաշտպան հօգածու
Եւ իբրեւ հայր, պարտաւոր եմ ապագայիդ հոգալու:
Ոթոն պատշաճ ամուսին չէ. անձամբ թըլուառ, ես կ'ուզեմ
Որ երջանիկ ըլլաս, ըզքեզ անարժանի տալու չեմ.
Այո, կ'ուզեմ որ դու, աղշիկ, դըժբախտ չըլլաս, որ դու սան,
Անիծելով գիտ չը յիշես. Ոթոն ըզքեզ, ով շուշան,
Փափուկ ծաղիկ, հոտոտելով կը խորտակէ. ոչ, անի՛
Այր վատ և չար, որ զագան մ'է, զուգելու է զագանի.
Գու՛ այրդ չէ. ահա պաշտպանդ և ամուսինդ, ընտիր է
Եւ ինձ հաճոյ. անի արգէն կը սիրէիր, միտ սիրէ:
Արդ դու, Ոթպէրթ, քաջ զինաւոր, անձնապատան պատանի,
Գընա վըստահ և դէպ ուղիդ դիմէ ագնիւ վախճանի.
Փառք՝ այն չըքնաղ վախճանն ըլլայ. քալէ, զընա ուր Արէս
Փառասիրաց կ'ընծայէ շաց և ընդարձակ ասպարէս.
Աս օրինակ ինէ. անունս, որ անփառ չէ, մանաւանդ
Փոքր ի շատէ փառաւոր է, ուսկի՛ց առի. կէսն՝ աւանդ
Մօրէս, միւս կէսն ուրիշ մօրէ, և այն՝ գործօն անունանի,
Զոր թըշնամիս փորձով գիտէ, այս իմ սուրս է. իշխանի
Անհարազատ որդի, գործիս ես հարազատ որդին եմ:
Ահա այսպէս ըլլալու է. ուստի ըզքեզ կը զինեմ
Մարտընչելու համար. ինչ գործ որ գործեցի ... պատուական՝
Եւ դու գործէ՛. այր մեծանուն եղիր. զընա. ապագան
Քնզ կը ժըպտի: Դու հող չունիս, արծաթ չունիս, իրաւ է.
Բայց այն օժիտն որ պիտի տամ ձեր պիտոյից կը բաւէ.
Լալուած մ'ունիմ Տաւնոսի մէջ, որ Գամէրպէրք կ'անունանի
Եւ ամրոցիս հըպատակ է. ահա բաժինդ, պատանի,
Զոր քեզ կ'օժտեմ: Արդ դու, Ոթպէրթ, դու որ տէրն ես այս գանձին,
Զայն քաջ պահէ՛: Շատոնց ի վեր մըտածելով առանձին,
Ես ծերունիս՝ որու վախճանն այլ եւք չէ ինչ հեռու,
Պատշաճ հընարք կը նիւթէի վաղ այս ըզձիս հասնելու.
Փառք Աստուծոյ, հասայ. ուստի Յոփայ՝ ազատ իշխանին,
Ոթպէրթ՝ ազատ սղեղնաւոր, պիտի ըլլայ խընամին.
Ինչո՛ւ չըլլայ, արժանի է: Բախտախընդիր պատանեակ,
Անձամբ անձիդ դու կ'ըսէիր. « Ի՛նչ եմ, խոնարհ արբանեակ
Եւ բնակակից աշխարհատեաց՝ միայնակեաց իշխանի,

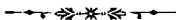
Եւր զառնու զանգակին մէջ փակած չընիկ ընտանի,
Ա՛հ մինչեւ երբ ձանձրանալով պիտի կըրեմ, ծառայեմ,
Եւ բանտի մէջ ապրիմ, ես որ դեռ եւս աշխոյժ տըղայ եմ »:
Ո՛հ, Օթպէրթ, ո՛չ, այն ժերունին անձնախնդիր մի կարծեր.
Այո, անի աշխարհատեցած ծեր մ'է, սակայն ոչ չար ծեր.
Պատանութիւնդ իւր ժերութեան զոհել մեղք է, ոճիւր է,
Գիտէ, ուստի ոչ իւր անձին համար ըզքեզ կը սիրէ,
Այլ քու անձիդ. ահա ցուցով կը հաստատէ: Արդ, տըղաք,
կարեւորին հոգալու է որ այս գիշեր հոս չըլլաք.
Այս իրիկուն փախելու էք. ըզգուշանանք արկածէ.
Անվրէպ՝ թէ որ չար թողս Ոթոն, որ կենդանի կասկած է,
Ազգ առնելու ըլլայ. անգէտ՝ արդ կը քնանայ չար կատուն,
Չարթընցընէք: Ամրոցս ունի ըստորերկրեայ ներքնատուն.
Մասամբ ծանօթ, այն վայրըն՝ խոր և ընդարձակ գետնափոր,
Մի ելք ունի խրամին վըրայ, դիտանոցիս մասնաւոր
Այն դըռնակ մ'է, այն դըռնակէն ոչ ոք կ'անցնի՝ բաց ինչ
Որ բանալին միշտ կը պահեմ. ուստի փախել դիւրին է,
Առանց ուրուք իմաց տալու, մութուն: Դասակ պահական,
Չոր ես ինքնին պիտի ընտրեմ, պահպանելու բաւական.
Եւ կուեթէր, իմ մատռանապետս, որ այս գաղտնեաց տեղեակ է
Եւ սուրբ մարդ մ'է, գիտէք — անի ըզձեզ պիտի պըսպէ —
Ձեզ ուղեկից պիտի ըլլան:

Օրպէրք. — Բայց, տէր իշխան, ...
Յոյ՛. — Կը մերժե՛ս:
Օրպէրք. — Ա՛հ թըլուառիս դու դըրախտի դուռ կը բանաս. մերժե՛մ, ե՛ս,
կարելի՞ է:

Յոյ՛. — Քա՛ջ. ուրիշ խօսք աւելորդ է. հիմա մենք
Պատրաստելու քիչ ժամանակ ունինք, ուստի չըյամենք,
Եւ գործ տեսնենք: Քանի որ դուք հոս էք, ոչ դուք ապահով
Ոչ ես վըստահ և հանգիստ եմ. փախելու էք փութալով.
Ոթոն պիտի չընալածէ ըզձեզ, պիտի չընենք
Որ հալածէ:
Կուսմունքս, որ ցոյս ժամ ունկնդիր եր, եկած կողմէն
դուրս կ'ելլէ:

Յոյ՛. — Արդ ես, որ հոս պիտի մընամ, որ ծեր եմ,
Որ ըստփոխիչ յոյս մը չունիմ, ես մենակեաց ինքնակամ,
Երբոր դուք հոս պիտի չըլլաք, որչափ պիտի ձանձրանամ.
Ծանրոր վըշտերս անշուշտ պիտի եւս աւելի ծանրանան.
Խըղճահարիս դահիճ, զոր դուք կը վանէիք, Սատանան
Ձիս ըլկնելու համար, աւաղ, ձեր երթալուն կը սպասէ.
Բայց թող իմ սանս և թող Օթպէրթ, որ այլ եւս իմ տըղաս է,
Գերերշանիկ ըլլան, և թող գիր ճակատիս կատարի:
Դուք իրարու արժանի էք, աղջիկ ազնիւ, այր արի.
Երջանկութիւն ձեր բաժինն է, վայելեցէք, ո՛վ տըղաք.
Աստուած տայ որ միշտ վայելէք, վիշտ չըկըրէք և չըլաք.
Գնացէ՛ք, սակայն զիս մի՛ մոռնաք, ողորմեցէ՛ք խեղճ ծերին.
Երբեք երբեք այցի գալով ըստփոխեցէ՛ք եղկնին.
Անի այլ եւս, որպէս գիտէք, չատ ժամ չունի ապրելու,
Եւ ժերութիւն՝ որ տըգեղ է՝ չունի բազում այցելու,
Ուստի պիտի առանձնանայ թըլուառական տաղտկալին:
Բայց այս թողունք. երթամ խընդրեմ և ձեզ բերեմ բանալին.
Ըստասեցէ՛ք հոս իմ դարձիս:

Տեսարանին աչակողմուսյ դռնէն դուրս կ'ելլէ:

Տ Ե Ս Ի Լ Հ Ի Ն Գ Ե Ր Ո Ր Դ

Օրպէրք, Բէյիմա.

Օրպէրք. — որ գոգցիս քէ ուրախութեամբ ցնորած էս
 Ի՛նչ զէպք, հըրաշք մ'է իրաւ.
 Անակընկալ երջանկութիւն որ կայծակի պէս իշաւ.
 Իմ անկասկած գըլխուս վըրայ: Ազնիւ տիկին, ա՛ն չըսե՛ս
 Թէ այս ունայն երազ մը չէ, Թէ դու իրաւ իմըս ես:
 Սիրելւոյս հետ փախիլի՜ և այս ձախող վայրէս հեռանալի.
 Ո՛վ բարձրագոյնքն խոնարհին հաւասարող ինքնակալ,
 Ո՛վ Սէր, փառք քեզ, որու շնորհով Ղէճինա, վե՛հ կոմսուհին,
 Պիտի ըլլայ բախտախընդիբ գինաւորի ամուսին.
 Ո՛վ երկնային պարզեւ, ի՛նչպէս արժանացայ այս վարձիս:
 Ա՛ն չըսպասե՛ք մութուն, փախիլինք, ո՛վ Ղէճինա, ա՛ռ տար գիտ
 Տա՛ր ժամ մ'առաջ. այս վայրս իրաւ ձախող վայր է, հեռանանք.
 Ա՛ն դըժընդակ պարտ մ'ունիմ հոս, փախիլինք. ի՛նչ լար հանգամանք
 Ջոր քեզ յայտնել կարելի չէ, որուց գերին եմ գերին,
 Ճիտ կը ստիպեն չըյամելու, չըսպասելու գիշերին,
 Եւ ժամ մ'առաջ հեռանալու. ի՛նչ խոստացայ, անմիտ ես,
 Որ յուսահատ էի, աւա՛ղ, դու, Ղէճինա, չըգիտես.
 Գործ մը երգմամբ ես խոստացայ, որ ահեղ որ զազիր է.
 Աս վայրէս վաղ հեռանալով կը հեռանամ ոճիրէ:
 Բէյիմա. — Ա՛ն ի՛նչ կ'ըսես:

Օրպէրք. — Փախիլինք, փախիլինք քանի որ չեմ յանցաւոր,
 Եւ Թո՛ղ ներէ երգմազանցիս Աստուած, արդար դատաւոր.
 Ամէն ուրիշ հոգ մոռնալով՝ ես, ուխտազանց պարտական,
 Հեռանալու պիտի նայիմ՝ քանի որ չէ անգաւն:
 Եկու, փախիլինք, ժամս յաշող է, ոսոխս Ոթոն անկասկած:

Տեսարանին յետնապոյղմաւ ձեռնդիպէն ներս մտնելով՝ կ'երեւի
 նախ կուսանումարաւ, որ կ'առաջնորդէ, ապա Որոն կուսանումարա Ու-
 րոնին նշանացի կը ցուցնէ Օրպէրք և Բէյիման՝ որ իրարու փարած են.
 և ա՛նա Որոնին նշանակաւ նշանացի կոչուելու վրայ՝ իշխաններու և գիւն-
 տըներու բազմութիւն մը ներս կը մտնէ. Որոն մատով իշխաններուն
 կը ցուցնէ երկու տարիաւորներն, որ կարի գրադած ըլլալով՝ անոնց
 մտնելն լռեսան: Յանկարծ, Օրպէրք, որ Բէյիման մեղմիկ մղելով կը
 տանի, դիպուածով կը դատնայ և կը տեսնէ զՈրոն որ ետին կիցած է
 և սպասանական դիրք մ'ունի: Կուսանումարա, զոր Օրպէրք լռեսաւ,
 դուրս կ'ելլէ:

Շարայարելի

Ա Ռ Ա Մ Գ Ն Ա Խ Ն Ե Ա Յ

Մէկ մի կայ՝ որ հազար արժէ. հազար կայ՝ որ մէկ մի չարժէ. ու այն հազարն
 որ հազար արժէ՝ մօտ յանգէտն փող մի չարժէ:

Ով մօտ լուսնակն նստի, երեսն նման լուսնի պայծառանայ. ո՛վ մօտ սեւ պու-
 տուկն նստի՝ երեսն նման նմա լինի:

Աշխարհիս ամէն բան տըլըմ է, և դու ի տըլըմիս փաթութեցար, յանկարծակի
 անկար և կոտորեցար, և եղբւր ոչինչ: